

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΕ Λ.Τ. ΑΚΡΑΙΦΝΙΟΥ
ΤΑΞΗ: Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ: 2023-2024

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Μία ώρα στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θηβών
Αρχαϊκή εποχή - Ακραίφνιο

Συμμετέχουν οι μαθητές/τριες: Δελιανίδης Δημήτριος, Δράκος Κωνσταντίνος, Ζαχαροπούλου Κυβέλη, Κατσαβριάς Ιωάννης, Μπαμπέκος Κωνσταντίνος, Νίκα Ελπίδα, Παπαευθυμίου Δημήτριος, Πέλο Ορέστης, Πέλο Ροέλα, Χαλβατζή Ιωάννα.

Υπεύθυνη Προγράμματος: Πολυτάρχου Σοφία
Συμμετέχουν οι εκπαιδευτικοί: Μόσχου Δήμητρα, Δεστούνη Σεβαστή

ΑΚΡΑΙΦΝΙΟ, ΜΑΙΟΣ 2024

Γιατί και το τραγούδι το φορτώσαμε με τόσες μουσικές που
σιγά-σιγά βουλιάζει.

Και την τέχνη μας τη στολίσαμε τόσο πολύ που φαχώθηκε από
τα μαλάματα το πρόσωπό της.

Γιώργος Σεφέρης

Καλώς ήρθατε, στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θηβών. Είμαι ένα γυναικείο ειδώλιο που βρέθηκε πριν από πολλά πολλά χρόνια στις ανασκαφές στο Ακραίφνιο Βοιωτίας. Το όνομά μου είναι Ίρις. Τα τελευταία χρόνια κατοικώ στο Μουσείο και συγκεκριμένα στην 7^η Ενότητα του Μουσείου.

Στην ενότητα αυτή μπορείτε να δείτε πολλά εκθέματα της Αρχαϊκής εποχής, που προέρχονται από το Ακραίφνιο.

Σήμερα θα είμαι η ξεναγός σας!

Ας ξεκινήσουμε...

Στην είσοδο της Αρχαϊκής εποχής στην Προθήκη 104 μας υποδέχεται μια κυρία από το Ακράϊφνιο καθισμένη στο θρόνο της. Είναι και κείνη όπως και γω ένα ειδώλιο. Μη σας ξεγελά το μέγεθός της... είναι πραγματικά εντυπωσιακή! Για πλησιάστε πιο κοντά να δείτε τις λεπτομέρειες..

Πού και πότε βρέθηκε;

.....
.....

Ποια χρώματα κυριαρχούν;

.....

Τι φοράει στα μαλλιά της;

.....
.....

Ποια σχέδια διακρίνετε στο φόρεμά της;

.....
.....
.....

Ειδώλιο(είδος=μορφή) είναι το μικρού μεγέθους ομοίωμα που αποδίδει με αφηρημένο ή συγκεριμένο τρόπο τη μορφή ανθρώπου, ζώου, φυτού ή αντικειμένου από διάφορα υλικά. Αγαλμάτιο/αγαλματίδιο.

Φανταστείτε πως είστε δημοσιογράφοι και παίρνετε συνέντευξη από την κυρία της Προθήκης 104. Τι θα τη ρωτούσατε;

.....
.....
.....
.....

Ας πάμε τώρα στην Προθήκη 110. Είναι μια πολύ θορυβώδης Προθήκη. Άγριοι πολεμιστές και οι ηνίοχοι τους πάνω σε άρματα ορμούν στη μάχη. Σίγουρα προκαλούν το φόβο και τον τρόμο στους εχθρούς τους!

Το ζώο που κυριαρχεί στη συγκεκριμένη προθήκη είναι το άλογο. Κυκλώστε τις χρήσεις του αλόγου από τον άνθρωπο της αρχαϊκής εποχής :

στις ιπποδρομίες - στο κυνήγι - στον πόλεμο- στο σπίτι ως φύλακας- για τη μεταφορά φορτίων - ως μεταφορικό μέσο - στο όργωμα της γης

Σε ποια ή σε ποιες από τις παραπάνω χρήσεις αναφέρονται τα εκθέματα της προθήκης;

.....
.....
.....

Γράψτε ένα σύντομο διάλογο ανάμεσα στον πολεμιστή του πρώτου άρματος και τον ηνίοχό του. Τι λέτε να λένε την ώρα της μάχης;

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Τώρα θα σας γνωρίσω το πιο χαρακτηριστικό έκθεμα του Μουσείου, τον Κούρο του Ακραιφνίου. Ελάτε μαζί μου στο βάζο 31. Στεναχωριέμαι κάθε φορά που τον βλέπω. Σίγουρα παρατηρήσατε ότι λείπουν κάποια μέλη του. Ποια είναι αυτά; .....

Ο ίδιος δεν αισθάνεται διαφορετικός. Είναι πάντα χαμογελαστός!

Κούρος ή κόρος σημαίνει αγόρι, νεαρός. Οι κούροι είναι αγάλματα ανδρών της Αρχαϊκής εποχής. Είναι νέοι, όμορφοι και δυνατοί. Ξεχειλίζουν από ζωή και μας κοιτάζουν κατάματα. Οι αρχαίοι Έλληνες τους αφιέρωναν στους θεούς ή τους έστηναν πάνω σε τάφους.

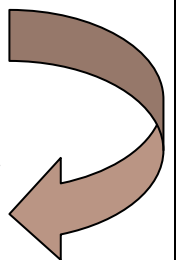
Πού βρέθηκε ο Κούρος του Ακραιφνίου;.....

Σε ποιον θεό ήταν αφιερωμένος;.....

Από τι υλικό είναι κατασκευασμένος και ποιος είναι ο δημιουργός του; .....

Πως θα τον χαρακτηρίζατε; Κυκλώστε όσες λέξεις νομίζετε ότι περιγράφουν το νεαρό άνδρα:

λεπτός μελαγχολικός γεροδεμένος άγριος ήρεμος γυμνασμένος χαμογελαστός δυνατός σεμνός χαρούμενος ευθυτενής υπερήφανος

Παρατηρήστε τον κούρο και υπογραμμίστε τη σωστή απάντηση:

- ο τα μάτια είναι σφιχτά κλεισμένα ή ορθάνοιχτα;
- ο τα μαλλιά είναι μακριά ή κοντά ;
- ο το πρόσωπο είναι χαμογελαστό ή σοβαρό;
- ο το σώμα είναι γυμνασμένο ή αγύμναστο;

Ο αρχαϊκός κούρος α) στέκεται κατενώπιον (δηλαδή στέκεται προς τα εμπρός), β) προβάλλει το αριστερό του πόδι, ενώ τα χέρια ακουμπούν στους μηρούς με τα δάχτυλα σφιγμένα σε γροθιές, γ) το σώμα του είναι γυμνασμένο δ) τα μαλλιά του είναι μακριά σχηματίζοντας πλεξούδες που πέφτουν δεξιά και αριστερά στο λαιμό και ε) πιο σημαντικό χαρακτηριστικό είναι το ελαφρύ χαμόγελο, γνωστό ως «αρχαϊκό μειδίαμα».

Τποια απ' αυτά τα χαρακτηριστικά είναι ευδιάκριτα στον Κούρο του Ακραιφνίου;

.....
.....
.....

Ο καλύτερος φίλος του Κούρου του Ακραιφνίου βρίσκεται στο Βάθρο 28. Το βράδυ όταν φεύγουν οι τελευταίοι επισκέπτες και οι άνθρωποι του Μουσείου κουβεντιάζουν με τις ώρες. Οι πολεμιστές συχνά θυμώνουν μαζί τους και δεν είναι λίγες οι φορές που καυγαδίζουν.

Γράψτε ένα σύντομο διάλογο ανάμεσα στους δύο νέους.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ελάτε τώρα μαζί μου σε μια πολύ ενδιαφέρουσα Προθήκη, στην Προθήκη 122! Προσέξτε όλα αυτά τα μικρά αγγαματίδια. Για θυμηθείτε πώς τα ονομάζουμε.

Από ποιο υλικό είναι κατασκευασμένα;

.....

Μπράβο! Πολύ σωστά!

Παρατηρήστε προσεχτικά τα εκθέματα 4,5 και 6.

Πόσα και ποια πρόσωπα διακρίνετε; Είναι άνδρες ή γυναίκες;

.....

Τι κάνουν αυτά τα πρόσωπα;

.....

.....

.....

Παρατηρήστε στη συνέχεια πολύ προσεχτικά όλα τα εκθέματα της Προθήκης 122. Ποια αντικείμενα της οικοσκευής ενός σπιτιού της Αρχαϊκής εποχής διακρίνετε; Ποια απ' αυτά χρησιμοποιούμε και σήμερα;

.....

.....

.....

.....

Πού βρέθηκαν όλα αυτά τα αντικείμενα;

.....

Αν προσέξτε τα εκθέματα 7 και 9 θα αναγνωρίσετε μια ακόμη οικιακή ασχολία των γυναικών της αρχαϊκής εποχής. Ποια είναι αυτή;.....

.....

Οι γυναίκες (εκθέματα 4,5,6) συζητούν. Ας ακούσουμε τι λένε...

.....
.....
.....
.....
.....

Ελάτε τώρα μαζί μου στην Προθήκη 123. Εδώ είναι το σπίτι μου! Για δείτε καλύτερα... μπορείτε να με εντοπίσετε μέσα στα τόσα εκθέματα. Όλοι/όλες λένε πως ξεχωρίζω! Εσείς τι λέτε;

.....
.....
.....

Θα ήθελα να προσέξετε τα μαλλιά μου και το πρόσωπό μου; Τι παρατηρείτε; Σε ποια συμπεράσματα καταλήγετε για τις γυναίκες της εποχής μου;

.....
.....
.....
.....
.....

Ας δούμε πώς παρασκεύαζαν οι τεχνίτες το χρώμα;

«Έτριβαν το ορυκτό ώσπου να γίνει πούδρα, χρησιμοποιώντας Δυο πέτρες και μετά το ανακάτευαν με λάδι ή νερό (πιθανόν και αυγό) για να σταθεροποιηθεί. Τέλος, με ένα πινελάκι έβαφαν το ειδώλιο».

Θέλετε να με ρωτήσετε για τη ζωή των γυναικών στην εποχή μου;

.....

.....

.....

.....

.....

Λίγες ακόμη πληροφορίες για τα ειδώλια...

Ειδωλία (=αγαλματίδια) γυναικών , ανδρών , εφήβων και παιδιών θεωρούνται είτε οι απεικονίσεις της θεότητας είτε των ίδιων των λατρευτών ή των νεκρών και προσφέρουν μια έμμεση απεικόνιση της ζωής των ανθρώπων της εποχής. Επίσης, ειδώλια ζώων και αντικειμένων δίνουν πληροφορίες για την οικοσκευή και τα εργαλεία που χρησιμοποιούσαν, αλλά και τα ζώα, εξημερωμένα ή μη, που εξέτρεφαν ή συναντούσαν στην ύπαιθρο.

Ελάτε τώρα μαζί μου στην Προθήκη 124. Εντοπίστε το έκθεμα 12. Πρόκειται για έναν εξαιρετικό αλλά και διάσημο σκύφο. Ξέρετε τι είναι ο σκύφος; Θα σας βοηθήσω εγώ!

Ο σκύφος είναι ένα είδος πλατιού («ευρύστομου») ποτηριού με δυο λαβές («δίωτον»). Για τα αγγεία αυτής της μορφής χρησιμοποιούνταν περιστασιακά και οι ονομασίες κοτύλη ή κότυλος.

Αυτός ο σκύφος είναι πολύ γνωστός. Αποδίδεται στο Ζωγράφο της Καμήλου.

Ο Ζωγράφος της Καμήλου μετοίκησε από την Αττική στη Βοιωτία. Συνήθως διακοσμούσε σκύφους με δύο ή τρεις ανδρικές μορφές, σε χαλαρά διαρθρωμένες αθλητικές σκηνές.

Στην ίδια Προθήκη 124 προσέξτε το Έκθεμα 10. Πρόκειται για έναν αρύβαλλο.

Τι είναι ο αρύβαλλος; Ποια ήταν η χρήση του; Μπορείτε να φαναστείτε; Προσέξτε το μέγεθός του;

.....
.....
.....

Ο αρύβαλλος ήταν ένα μικρό φιαλίδιο με ύψος μέχρι 10 εκατοστά. Χρησιμοποιούνταν για τη φύλαξη αρωματικών ελαίων. Ένα προϊόν πολυτελείας χρειάζεται και το ανάλογο αγγείο, γι' αυτό και η κατασκευή του αγγείου και η διακόσμησή του ήταν ιδιαίτερα επιμελημένη.

Ποιες μορφές διακρίνετε πάνω στον αρύβαλλο; Ποιο χρώμα κυριαρχεί;

.....
.....

Αυτός ο αρύβαλλος ανήκει σε μια πλούσια κυρία του Ακαριφνίου ή σε μια γυναίκα ταπεινής καταγωγής; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

.....
.....

Ελάτε τώρα μαζί μου στην Προθήκη 126. Είναι μία προθήκη γεμάτη μικρά ειδώλια. Τα περισσότερα είναι από την περιοχή του Ακραιφνίου. Αφιερώστε λίγο χρόνο και μελετήστε τα...

Είμαι σίγουρη, φίλοι/φίλες μου, ότι ήδη έχει κεντρίσει την προσοχή σας ένα ενδιαφέρον – θα μπορούσα να το

χαρακτηρίσω και παράξενο – έκθεμα. Προσέξτε καλύτερα το έκθεμα 14.

Τι αναπαριστά αυτό το ειδώλιο;

.....
.....

Τι το κάνει τόσο ενδιαφέρον έως και παράξενο;

.....
.....

Γράψτε την ιστορία αυτού του άνδρα. Τι νομίζετε ότι του συμβαίνει;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Δίπλα ακριβώς, στην Προθήκη 127 συναντάμε δύο εντυπωσιακά εκθέματα. Ας δούμε πρώτα το Έκθεμα 33. Είναι μια μελανόμορφη λεκάνη.

Μπορείτε να διακρίνετε το μυθικό ον που την κοσμεί;

.....

Η λεκανίς ήταν ένα χαμηλό, πλατύ αγγείο που στηριζόταν σε χαμηλή και στενή βάση. Αν το αγγείο δεν έφερε κάλυμμα ήταν γνωστό ως λεκάνη. Προσφερόταν ως χαμηλό δώρο, όπως φαίνεται από τις διακοσμήσεις χαμηλών πομπών στη ερυθρόμορφη αγγειογραφία. Η χρήση του ήταν ποικίλη: για τις θυσίες, για πλύσιμο, για τοποθέτηση φαγητού κ.ά. Μέσα σε λεκανίδες συνηθιζόταν να τοποθετούν κοσμήματα, αρώματα ή γυναικεία παιχνίδια που έστελναν οι γονείς στη νύφη τη δεύτερη μέρα του γάμου, στα «Επαύλια».

Ποια νομίζετε ότι ήταν η χρήση της παραπάνω λεκάνης;

.....
.....

Τι κρατάει στα χέρια του ο Κένταυρος; Για σκεφτείτε τι μπορεί να κάνει;

.....
.....
.....

Τι θα τον ρωτούσατε αν μπορούσατε να τον συναντήσετε;

.....
.....

Στην Προθήκη 127 ήδη θα έχει τραβήξει την προσοχή σας το Έκθεμα 127. Τι νομίζετε ότι είναι; Ποια είναι η χρήση του;

.....
.....

Πρόκειται για μία οινόχνη. Με βάση την ετυμολογία της λέξης μπορείτε τώρα να καταλάβετε τη χρήση αυτού του αντικειμένου;

.....
.....

Οινόχνη. Η ονομασία του αγγείου προέρχεται από τις λέξεις οίνος + χέω. Είναι από τα πιο συνηθισμένα αγγεία. Χρησιμοποιείται για την άντληση ή το θερμίδισμα του οίνου και το βρίσκουμε ως κτέρισμα στους τάφους μαζί με τις ληκύθους.

Πότε και πού βρέθηκε αυτή η οinoχόη;

.....

Τι είναι η ιδιαιτερότητα αυτής της οinoχόης;

.....

Η οinoχόη ζωντανεύει και θυμάται! Μας περιγράφει ένα συμπόσιο της Αρχαϊκής εποχής σε ένα αρχοντικό σπίτι του Ακραιφνίου.

.....

.....

.....

.....

.....

Στην Προθήκη 115, Έκθεμα 1 συναντάμε ένα ακόμη αγγείο υψηλής ποιότητας και αισθητικής από το Ακραιφνιο. Μήπως θυμάστε τι είδος αγγείου είναι; Θυμηθείτε το αγγείο του Ζωγράφου της Καμήλου...

.....

Πότε και πού βρέθηκε;

.....

Το αγγείο είναι μελανόμορφο ή ερυθρόμορφο και γιατί;

.....

.....

Τι αναπαριστά;

.....

Θυμηθείτε τους αθλητές από τον σκύφο του Ζωγράφου της Καμήλου (Προθήκη 124, Έκθεμα 12). Ποιες διαφορές εντοπίζετε στη σωματική τους διάπλαση και γιατί;

.....
.....
.....

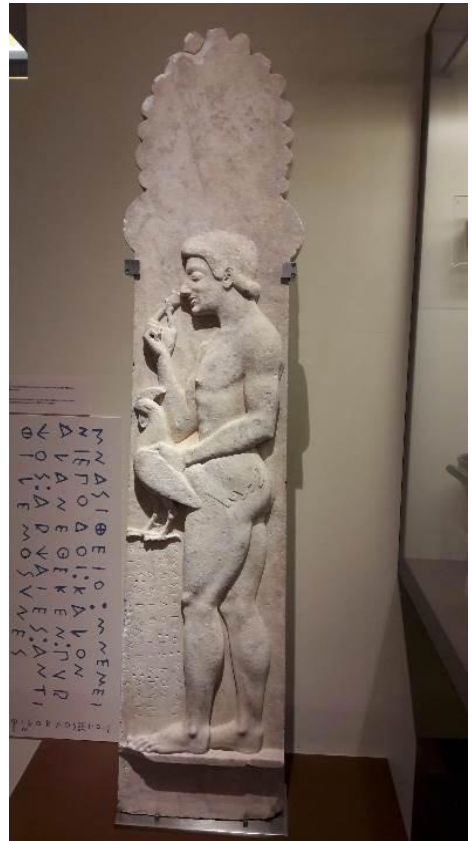
Τελειώνοντας την ξενάγησή μας ας κινηθούμε προς το Βάθρο 47. Το έκθεμα που βλέπετε είναι μια ανθεμωτή επιτύμβια στήλη. Η επιτύμβια στήλη είναι μια πέτρινη πλάκα που τοποθετούνταν επίπεδα πάνω από έναν τάφο.

Πότε και πού βρέθηκε;

.....
.....

Ποιας ηλικίας είναι ο νεκρός και γιατί;

.....
.....

Διαβάστε την επιγραφή στο πλάι της στήλης. Ποιο είναι το όνομα του νεκρού και ποιο του δημιουργού/γλύπτη που την κατασκεύασε;

.....
.....

Τι κρατάει στα χέρια του ο νέος άνδρας; Τι μπορεί να συμβολίζουν τα αντικείμενα που κρατάει;

.....
.....

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Κατασκευάστε με πηλό την Ίριδα, το ειδώλιο που μας ξενάγησε στην Αρχαϊκή εποχή.

Θα χρειαστείτε : Πηλό σε λευκό χρώμα – πλαστικά χρώματα – λίγη κόλλα ατλακόλ – νερό και πινέλα

- Πλάστε τον πηλό δίνοντας το σχήμα του ειδωλίου.
- Αφήστε το να στεγνώσει καλά για μια δυο μέρες.
- Διαλέξτε τα χρώματα .Θα χρειαστείτε μαύρο για τα μαλλιά και διάφορες λεπτομέρειες στο πρόσωπο και τα ρούχα, ζωηρό κόκκινο για το φόρεμα και τα χείλη , κεραμιδί ή η κίτρινο για τα σχέδια του ρούχου.
- Ανακατέψτε τα χρώματα με λίγο νερό , προσθέστε ατλακόλ και απλώστε πάνω στο άγαλμα με το πινέλο.

Για να μην ανακατευτούν τα χρώματα μεταξύ τους , πρέπει να περιμένετε να στεγνώσει εντελώς το πρώτο χρώμα και μετά να απλώσετε το επόμενο.

Αναγνωρίστε τα παρακάτω αγγεία. Είναι ερυθρόμορφα ή μελανόμορφα;

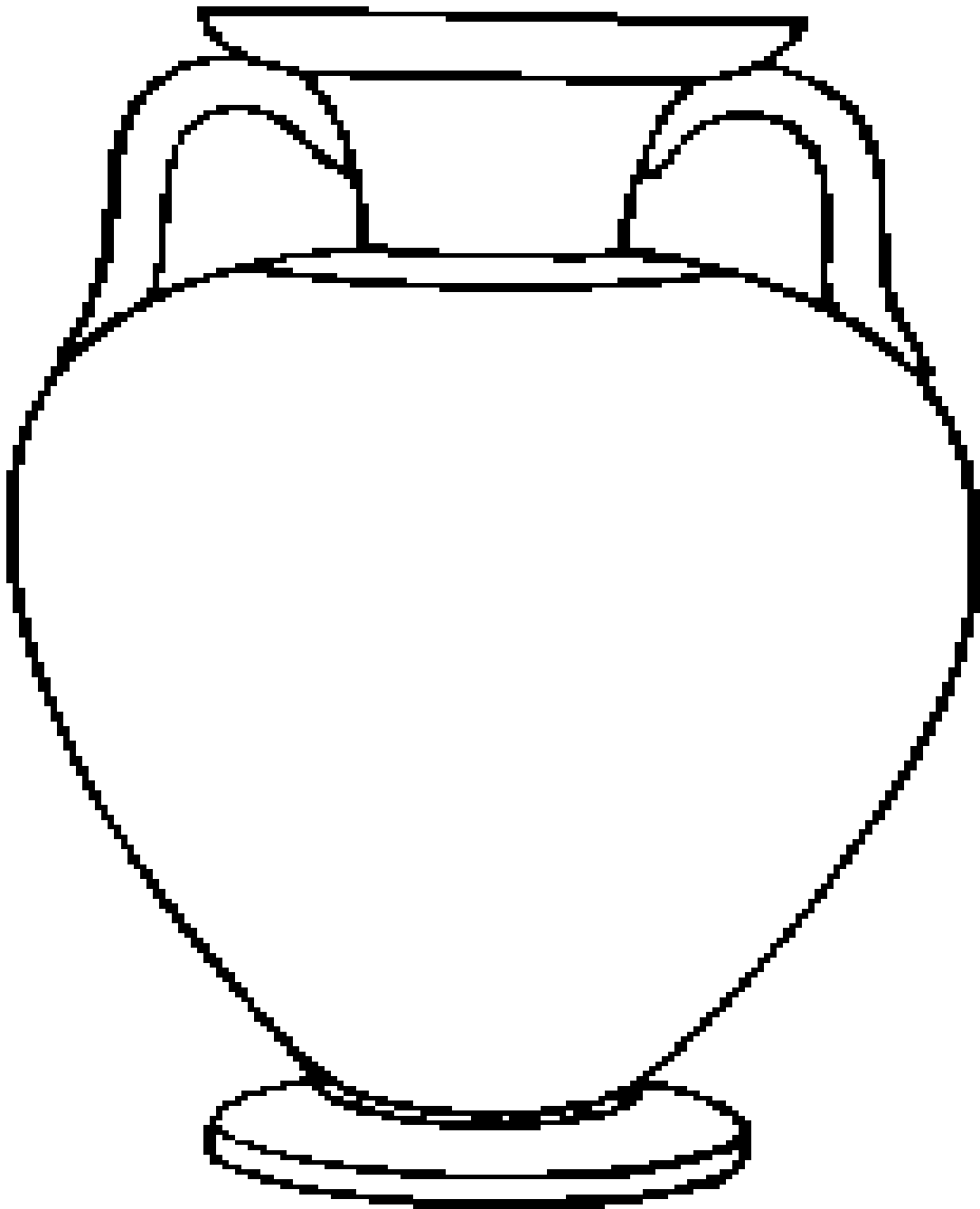
.....

.....

Είστε ένας αγγειοπλάστης της αρχαϊκής εποχής και ζείτε στο Ακράϊφνιο. Μόλις τελειώσατε ένα ακόμη αγγείο. Ώρα να το ζωγραφίσετε!!

 Αντιστοιχίστε τα αγγεία της Στήλης Α' με τη χρήση και τα χαρακτηριστικά τους στη Στήλη Β'.

ΣΤΗΛΗ Α'	ΣΤΗΛΗ Β'
α.οινοχόη	1. είναι ένα είδος πλατιού («ευρύστομου») ποτηριού με δυο λαβές («δίωτον»)
β.λεκάνις	2. μικρό φιαλίδιο με ύψος μέχρι 10 εκατοστά. Χρησιμοποιούνταν για τη φύλαξη αρωματικών ελαίων.
γ.αρύβαλλος	3. χρησιμοποιείται για την άντληση ή το σερβίρισμα του οίνου και το βρίσκουμε ως κτέρισμα στους τάφους μαζί με τις ληκύθους.
δ.σκύφος	4. η χρήση της ήταν ποικίλη: για τις θυσίες, για πλύσιμο, για τοποθέτηση φαγητού κ.ά.

Μικροί / μικρές μου φίλοι/ φίλες , σας
χαιρετώ! Ελπίζω να σας άρεσε η ξενάγησή
μου και να ξανάρθετε. Θα σας περιμένω
με ανυπομονησία.

Μιλήστε και στους φίλους σας για το
Μουσείο μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αραβαντινός Βασίλειος, Το Αρχαιολογικό Μουσείο Θηβών, Κοινοφελές Ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση, 2010

Κωνσταντίνος Ι. Ανδρίτσος, ΑΚΡΑΙΦΙΑ, Στοιχεία ιστορίας της περιοχής του Ακραίφνιου, ΑΚΡΑΙΦΝΙΟ 2004

Εύη Πίνη- Καλλιόπη Κυρδή, Ο Ίκαρος αφηγείται ιστορίες για αγάλματα στο ΕΘΝΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ, εκδ. Παπαδόπουλος, 2009

Πολυτάρχου Σοφία, Χαρίτος Πέτρος ΔΙΚΤΥΟ ΤΟΠΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ « Ένας νέος από το Ακραίφνιο στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θηβών», Υπεύθυνος Δικτύου: Μαϊστρέλλης Ευστάτιος (Σύμβουλος Φιλολόγων Βοιωτίας), Θήβα 2017

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

ΔΙΚΤΥΟ ΤΟΠΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ «Ένας νέος από το Ακραίφνιο στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θηβών», Πολυτάρχου Σοφία Χαρίτος Πέτρος

<http://www.sekthivas.mysch.gr/dti/>

<http://www.sekthivas.mysch.gr/dti/akraifnio.html>

www.odysseus.gr Κούρος από το ιερό του Απόλλωνος Πτώου

Η Ομάδα μας στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θηβών εν ώρα εργασίας...

